

## Ziņojums par speciālā budžeta izpildi 2019.gadā un plānu 2020.gadam

### Speciālā budžeta izpilde 2019.gadā

**Speciālā budžeta ieņēmumi 2019. gadā bija 3 050,3 milj. euro, izdevumi – 2 750,8 milj. euro.** Speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums palielinājies no 822,9 milj. euro gada sākumā līdz 1 122,4 milj. euro gada beigās. Šādu rezultātu ietekmēja ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem 299,5 milj. euro apmērā.

Speciālā budžeta pamatrādītāji 2019.gadā:

|                         | Plāns,<br>milj. euro | Izpilde,<br>milj.<br>Euro | Izmaiņas pret<br>plānu |       | Izmaiņas pret<br>iepriekšējo gadu |       |
|-------------------------|----------------------|---------------------------|------------------------|-------|-----------------------------------|-------|
| Ieņēmumi                | 2 989,5              | 3 050,3                   | +60,8                  | +0,2% | +268,0                            | +9,6% |
| Izdevumi                | 2 765,7              | 2 750,8                   | -14,9                  | -0,5% | +170,7                            | +6,6% |
| Finansiālā<br>balance   | +223,8               | +299,5                    | +75,7                  | x     | +97,3                             | x     |
| Atlikums gada<br>sākumā | 822,8                | 822,8                     | 0                      | x     | +202,2                            | x     |
| Atlikums gada<br>beigās | 1 046,7              | 1 122,4                   | +75,7                  | x     | +299,5                            | x     |

Speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums 2019.gada beigās pārsniedza plānoto rādītāju par 75,7 milj. euro, jo ieņēmumos tika ieskaitīti par 60,8 milj. euro vairāk nekā plānots un izdevumi par 14,9 milj. euro nesasniedza plānoto līmeni, kas pozitīvi ietekmēja finansiālo situāciju:

- Valsts pensiju speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 508,4 milj. euro gada sākumā līdz 777,7 milj. euro gada beigās.
- Nodarbinātības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums samazinājies no 56,9 milj. euro gada sākumā līdz 56,5 milj. euro gada beigās.
- Darba negadījumu speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies 14,6 milj. euro gada sākumā līdz 17,1 milj. euro gada beigās.
- Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 242,7 milj. euro gada sākumā līdz 270,8 milj. euro gada beigās.

Sociālās apdrošināšanas iemaksu sadalei piemēroja likumā „Par valsts budžetu 2019.gadam” noteiktos ieņēmumu īpatsvarus:

1) speciālo budžetu ieņēmumiem:

- valsts pensiju speciālajā budžetā – 71,40%,
- nodarbinātības speciālajā budžetā – 4,67%,
- darba negadījumu speciālajā budžetā – 1,64%,
- invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā – 19,44%;

2) valsts pamatbudžeta ieņēmumiem veselības apdrošināšanai - 2,85 %.

**Speciālā budžeta ieņēmumi 2019.gadā, salīdzinot ar 2018.gadu palielinājušies par 268,0 milj. euro (+9,6%).** Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2019.gadā

saglabājas iepriekšējā gada līmenī 35,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 11% un darba devēja likme 24,09%. Obligāto iemaksu ieņēmumi speciālajā budžetā 2019.gadā bija 2 794,7 milj. euro, kas par 67,8 milj. euro (+2,5%) pārsniedza plānoto rādītāju un par 251,8 milj. euro (+9,9%) iepriekšējā gada ieņēmumus. Pēc Valsts kases informācijas, laika periodā no 2019.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim, valsts pamatbudžetā ir ieskaitīts veselības nodoklis 100,0 milj. euro apmērā.

Pēc Aģentūras statistikas datiem visu veidu obligāto iemaksu veicēju skaits un vidējā iemaksu alga ir palielinājusies no 1 020 tūkst. personu ar vidējo iemaksu algu 839,13 euro 2018.gadā līdz 1 029 tūkst. personu ar vidējo iemaksu algu 908,89 euro 2019.gadā. Brīvprātīgo iemaksu veicēju skaits ir samazinājies no 272 personām ar vidējo iemaksu algu 402,08 euro 2018.gadā līdz 231 personai ar vidējo iemaksu algu 448,47 euro 2019.gadā. Brīvprātīgo iemaksu kopsumma 2019.gadā par 2,1% nesasniedza iepriekšējā gada rezultātu.

2019. gadā Aģentūra ir veikusi solidaritātes nodokļa sadali un pārskaitīšanu: 19,7 milj. euro iedzīvotāju ienākuma nodokļu kontā, 4,0 milj. euro privāto pensiju fondu plānos un 24,3 milj. euro valsts pensiju speciālajā budžetā. Par iepriekšējo periodu valsts pamatbudžetā pārskaitīts solidaritātes nodoklis 0,7 milj. euro.

Iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā 2019.gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī (6 procenti). 2019. gadā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem pārskaitītas iemaksas 590,9 milj. euro apmērā, kas ir par 61,1 milj. euro (+11,5%) vairāk nekā 2018.gadā. Reģistrēto iemaksu kopsumma shēmas dalībnieku kontos uz 2019.gada beigām sasniedza ~ 4,5 mljrd. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2019.gadā bija 57,0 milj. euro, kas par 3,8 milj. euro (+7,1%) pārsniedza iepriekšējā gada apjomu. Palielinājums pamatā skaidrojams ar uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu palielinājumu valsts pensiju speciālajā budžetā saistībā ar 2 līmeņa shēmas dalībnieka nāvi, vecuma pensijas pieprasīšanu un pievienošanos ES fondēto pensiju shēmai un citu valstu institūciju ieskaitīto finanšu līdzekļu palielinājumu sociāla rakstura maksājumu un kompensāciju izmaksai atbilstoši noslēgtajiem sadarbības līgumiem sociālās drošības jomā.

2019. gadā saņemtas dotācijas no valsts pamatbudžeta 198,3 milj. euro apmērā, kas ir par 12,4 milj. euro (+6,7%) vairāk nekā iepriekšējā gadā. Palielinājums saistībā ar piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijām apmēra palielināšanu noteiktai saņēmēju grupai, sākot ar 2018.gada 1.jūliju un indeksāciju. 2019. gada 1. oktobrī tika pārskatīts piemaksas apmērs par vienu apdrošināšanas stāža gadu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim, piemērojot indeksu 1,0719.

**Speciālā budžeta izdevumi 2019.gadā, salīdzinot ar 2018.gadu, palielinājušies kopumā par 170,7 milj. euro (+6,6%), ko ietekmēja vairāki faktori:**

- Pensiju apmēra palielinājums, kas pamatā skaidrojams ar pensiju indeksāciju, kas tika veikta 2019. gada 1. oktobrī, kā arī iepriekšējā gadā veiktās indeksācijas ietekmi. 2019.gada 1.oktobrī tika pārskatīta valsts pensija vai tās daļa, kas nepārsniedz 420 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiks piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

1,0977 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;

1,0891 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;

1,0805 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;

1,0719 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām.

- Sociālās apdrošināšanas pabalstu, atlīdzību u.c. pakalpojumu vidējā apmēra palielinājums – kas pamatā saistīts ar vidējās iemaksu algas izmaiņām.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

| Pakalpojums                                                       | Rādītājs              | 2018.gada izpilde | 2019.gada izpilde | Izmaiņas |        |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------|-------------------|-------------------|----------|--------|
| Valsts pensijas                                                   | Saņēmēju skaits*      | 539,9             | 535,8             | -4,1     | -0,8%  |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 316,12            | 334,87            | +18,76   | +5,9%  |
| Bezdarbnieku pabalsts                                             | Saņēmēju skaits*      | 32,3              | 32,5              | +0,2     | +0,6%  |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 309,47            | 338,58            | +29,11   | +9,4%  |
| Darba negadījumu pakalpojumi                                      | Saņēmēju skaits*      | 10,4              | 11,3              | +0,9     | +8,7%  |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 347,33            | 368,87            | +21,55   | +6,2%  |
| Maternitātes pabalsts                                             | Saņēmēju skaits*      | 1,40              | 1,40              | 0        | 0%     |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 2 792,59          | 3 019,60          | +227,01  | +8,1%  |
| Slimības pabalsts                                                 | Saņēmēju skaits*      | 16,1              | 17,4              | +1,3     | +8,2%  |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 825,45            | 923,99            | +98,54   | +11,9% |
| Paternitātes pabalsts                                             | Saņēmēju skaits*      | 0,9               | 0,9               | 0        | 0%     |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 330,33            | 359,03            | +28,70   | +8,7%  |
| Apbedīšanas pabalsts sociāli apdrošinātās personas nāves gadījumā | Saņēmēju skaits*      | 0,2               | 0,2               | 0        | 0%     |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 1 275,24          | 1 386,25          | +111,01  | +8,7%  |
| Vecāku pabalsts                                                   | Saņēmēju skaits*      | 23,0              | 21,8              | -1,2     | -5,3%  |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 376,96            | 412,07            | +35,11   | +9,3%  |

\*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

Finanšu riski 2019.gadā netika identificēti, izdevumi nodrošināti apstiprinātā budžeta ietvaros.

Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2019.gada budžetu: pensijas vecuma pakāpeniska paaugstināšana no 62 līdz 65 gadiem; indeksācijas nosacījumu izmaiņas, tai skaitā piemaksas apmēra indeksācija; mainījies pabalsta izmaksas ilgums un pabalsta apmērs pabalstam mirušā pensijas saņēmēja laulātajam (pensionāram), kā arī apbedīšanas pabalsta apmēra noteikšanas kārtība.

### **Speciālā budžeta plāns 2020.gadam**

**Speciālā budžeta ieņēmumi 2020.gadā plānoti 3 211,5 milj. euro un izdevumi – 2 977,0 milj. euro**, veidojot pozitīvu finansiālo bilanci 234,5 milj. euro apmērā, kā rezultātā prognozēts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikuma palielinājums no 1 122,4 milj. euro gada sākumā līdz 1 356,9 milj. euro 2020. gada beigās.

Speciālā budžeta pamatrādītāji:

|                      | Izpilde<br>2019.gadā,<br>milj. euro | Plāns<br>2020.gadam,<br>milj. euro | Izmaiņas, |       |
|----------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-----------|-------|
| Ieņēmumi             | 3 050,3                             | 3 211,5                            | +161,2    | +5,3% |
| Izdevumi             | 2 750,8                             | 2 977,0                            | +226,2    | +8,2% |
| Finansiālā balance   | 299,5                               | 234,5                              | +65,0     | X     |
| Atlikums gada sākumā | 822,8                               | 1 122,4                            | +299,5    | X     |
| Atlikums gada beigās | 1 122,4                             | 1 356,9                            | +234,5    | X     |

Sociālās apdrošināšanas iemaksu sadalei piemēros likumā „Par valsts budžetu 2020.gadam” noteiktos ieņēmumu īpatsvarus:

1) valsts speciālo budžetu ieņēmumiem:

- valsts pensiju speciālajā budžetā – 71,69%,
- nodarbinātības speciālajā budžetā – 4,14%,
- darba negadījumu speciālajā budžetā – 1,73%,
- invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā – 19,66%;

2) valsts pamatbudžeta ieņēmumiem veselības apdrošināšanai - 2,78 %.

**Speciālā budžeta ieņēmumi 2020.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu plānoti par 161,1 milj. euro (+5,3%) vairāk.** Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2020.gadā saglabājas iepriekšējā gada līmenī 35,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 11% un darba devēja likme 24,09%. Speciālā budžeta obligāto iemaksu ieņēmumi 2020.gadā plānoti 2 957,4 milj. euro, kas par 162,7 milj. euro (+5,8%) pārsniedz iepriekšējā gada rādītāju.

2020. gadā iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā paliek nemainīga - 6 procenti (2013. - 2014.gadā likme bija 4%, 2015. gadā 5%, no 2016. gada un turpmāk attiecīgi 6%). 2020.gadā shēmā plānots ieskaitīt 585,8 milj. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2020.gadā plānoti 53,5 milj. euro, kas ir par 3,5 milj. euro (-6,1%) mazāk nekā iepriekšējā gadā, ko galvenokārt ietekmēs uzkrāto fondēto pensiju kapitāla iemaksu samazinājums saistībā ar izmaiņām tiesību normās, kas paredz fondētās pensijas kapitāla mantošanu.

Saņemto dotāciju no valsts pamatbudžeta apmērs 2020.gadā plānots 200,2 milj. euro, kas ir par 1,9 milj. euro (+1,0%) vairāk nekā iepriekšējā gadā, kas galvenokārt saistīts ar dotācijas piemaksām pie vecuma un invaliditātes pensijām palielināšanos saistībā ar

2019. gada 1. oktobrī veikto piemaksas apmēra par vienu apdrošināšanas stāža gadu, kas uzkrāts līdz 1995.g. 31. decembrim, indeksēšanu.

**Speciālā budžeta izdevumi 2020.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu plānoti par 226,21 milj. euro (+8,2%) vairāk.** Budžets izstrādāts, pamatojoties uz Finanšu ministrijas (FM) prognozēm valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām, makroekonomiskajiem rādītājiem un to ietekmei uz sociāla rakstura pabalstu un kompensāciju izmaiņu tendencēm. Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2020.gada budžetu: mainīts bezdarbnieka pabalsta saņemšanas ilgums un izmaksājamā pabalsta apmēra procentuālais sadalījums pa mēnešiem; apdrošināšanas atlīdzību minimālā apmēra paaugstināšana un izmaiņas saņemšanas nosacījumos; atsevišķām slimības pabalsta saņēmēju kategorijām pabalstu izmaksas par ilgāku laika periodu; paplašināts personu loks, kurām ir tiesības saņemt maternitātes un vecāku pabalstu; no 2020. gada 1. septembra noteikts kvalifikācijas periods tiesību iegūšanai uz maternitātes, paternitātes un vecāku pabalstu. 2020.gada oktobrī plānots pārskatīt valsts pensiju vai tās daļu, kas nepārsniegs 454 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiks piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

- 1,0714 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;
- 1,0656 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;
- 1,0598 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;
- 1,0541 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām.

Visu valsts pensiju vidējais apmērs indeksācijas rezultātā plānots ar palielinājumu par 20,41 euro, tai skaitā vecuma pensiju vidējais apmērs – par 22,49 euro. Pēc plāna maksimālais vecuma pensijas apmēra palielinājums varētu sasniegt 34,22 euro.

Izstrādājot 2020.gada budžetu tika ņemta vērā speciālā budžeta finanšu un rezultatīvo rādītāju izmaiņu dinamika 2019.gadā un tās ietekme uz nākamā gada prognozēm.

Speciālā budžeta rezultatīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

| Pakalpojums                  | Rādītājs              | 2019.gada izpilde | 2020.gada plāns | Izmaiņas |       |
|------------------------------|-----------------------|-------------------|-----------------|----------|-------|
| Valsts pensijas              | Saņēmēju skaits*      | 535,8             | 532,9           | -2,9     | -0,5% |
|                              | Vidējais apmērs, euro | 334,87            | 366,90          | +32,03   | +9,6% |
| Bezdarbnieku pabalsts        | Saņēmēju skaits*      | 32,5              | 30,3            | -2,2     | -6,8% |
|                              | Vidējais apmērs, euro | 338,58            | 342,10          | +3,52    | +1,0% |
| Darba negadījumu pakalpojumi | Saņēmēju skaits*      | 11,3              | 12,0            | +0,7     | +6,2% |
|                              | Vidējais apmērs, euro | 368,87            | 394,08          | +25,21   | +6,8% |

|                                                                   |                       |          |          |         |       |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|---------|-------|
|                                                                   |                       |          |          |         |       |
| Maternitātes pabalsts                                             | Saņēmēju skaits*      | 1,4      | 1,4      | 0       | 0%    |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 3 019,60 | 3 241,81 | +222,21 | +7,4% |
| Slimības pabalsts                                                 | Saņēmēju skaits*      | 17,4     | 17,4     | 0       | 0%    |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 923,99   | 987,96   | +63,97  | 6,9%  |
| Paternitātes pabalsts                                             | Saņēmēju skaits*      | 0,9      | 0,9      | 0       | 0%    |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 359,03   | 393,84   | +34,81  | +9,7% |
| Apbedīšanas pabalsts sociāli apdrošinātās personas nāves gadījumā | Saņēmēju skaits*      | 0,2      | 0,2      | 0       | 0%    |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 1 386,25 | 1 314,76 | -71,49  | -5,2% |
| Vecāku pabalsts                                                   | Saņēmēju skaits*      | 21,8     | 21,1     | -0,7    | -3,1% |
|                                                                   | Vidējais apmērs, euro | 412,07   | 439,22   | +27,15  | +6,6% |

\*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

Nemot vērā aktuālās FM prognozes makroekonomisko rādītāju attīstībai 2020.gadā un 1.ceturkšņa speciālā budžeta izpildes rezultātu, ir prognozēts, ka **koronavīrusa Covid-19 izplatība** radīs būtisku ietekmi uz finanšu resursiem, kas nepieciešami Aģentūrai noteikto funkciju izpildei. Saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanai noteiktajiem pasākumiem un to ietekmi uz tautsaimniecību sagaidāma speciālā budžeta ieņēmumu samazināšanās. Savukārt, Aģentūras sniegto pakalpojumu (bezdarbnieka un slimības pabalstu) pieprasījuma pieaugums ietekmēs speciālā budžeta izdevumu palielināšanos. Izdevumiem pārsniedzot ieņēmumus, samazināsies speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums, kas var radīt pašreiz neprognozējamu ietekmi uz sociālās apdrošināšanas sistēmas finansiālo stabilitāti vidējā termiņā.